

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

**INTERSUBJEKTIVNÍ ROVINA VE VZTAHU UČITEL - ŽÁK V PROCESU
VÝTVARNÉHO VYJÁDŘENÍ**

INTER - SUBJECTIVE LEVEL IN RELATIONSHIP BETWEEN TEACHER AND
STUDENT DURING THE PROCESS OF ART CREATION.

Bc. Ivana Majorová

OLOMOUC 2011

**INTERSUBJEKTIVNÍ ROVINA VE VZTAHU UČITEL - ŽÁK V PROCESU
VÝTVARNÉHO VYJÁDŘENÍ**

DIPLOMOVÁ PRÁCA

Bc. IVANA MAJOROVÁ

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA VÝTVARNEJ VÝCHOVY

Vedúci diplomovej práce:
Doc. PaedDr. HANA BABYRÁDOVÁ, PhD.

OLOMOUC 2011

ABSTRAKT

MAJEROVÁ, IVANA: *Intersubjektivní rovina ve vztahu učitel - žák v procesu výtvarného vyjádření* [diplomová práce] – Univerzita Palackého v Olomouci – Pedagogická fakulta; Katedra výtvarnej výchovy. Vedúci diplomovej práce – Doc. PaedDr. Hana Babyrádová, PhD. – Olomouc, 2011.

Predkladaná práca je teoreticko - praktického charakteru s didaktickou aplikáciou problému do vyučovacieho procesu výtvarnej výchovy.

Diplomová práca skúma procesy, ktoré sa dejú vo vyučovaní, čo je to vyučovanie, ako by malo prebiehať, kto je to pedagóg a ako by mala prebiehať jeho výučba, ako vplýva motivácia na žiakov.

Cieľom skúmania didaktického projektu bolo vyjadrenie študentových emócií prostredníctvom zážitku cez farbu (maľba) a komunikáciu medzi dielom a človekom; použitie výtvarného umenia ako prostriedku osobnej komunikácie. Autorkiným zámerom bola miera, v ktorej je človek schopný sa otvoriť prostredníctvom výtvarného umenia a objasniť v sebe samom – prostredníctvom rozhovoru a diela procesy, ktoré sa s ním dejú, takzvané žiakovo psyché. Autorke ide o to, aby žiak načerpal svoju vnútornú silu a snažil sa ju využiť vo svoj prospech prostredníctvom výtvarnej tvorby.

Výsledkom práce nie je presné zedefinovanie.... ale načrtnutie potenciálneho miesta pre jeho vznik.

Vlastné výsledky výskumu autorka ďalej aplikuje v praktickej časti diplomovej práce, pre ktorú si zvolila maľbu a happening, v ktorom sa naskytajú možnosti nájdenia prepojenia dvoch odlišných médií - výtvarnej tvorby spojenej s hudbou, meditáciou.

Kľúčové slová: intersubjektivita, subjektivita, pedagóg, žiak, motivácia, vyučovanie, umenie, arteterapia, symbol, kód, obraz, znak, maľba, duša, výtvarný výraz, happening, didaktika.

VYHLÁSENIE

Vyhlasujem, že diplomovú prácu som spracovala samostatne pod odborným vedením **Doc. PaedDr. Hany Babyrádovej, PhD.** a že som všetku použitú literatúru uviedla v zozname použitej a citovanej literatúry.

.....

podpis

V Olomouci dňa 30. 03. 2011

POĎAKOVANIE

Týmto sa chcem poďakovať najmä pani Doc. PaedDr. Hane Babyrádovej, PhD., za užitočné rady, trpezlivosť a motiváciu, za podnety a pomoc, ktorá viedla k úspešnému dokončeniu práce.

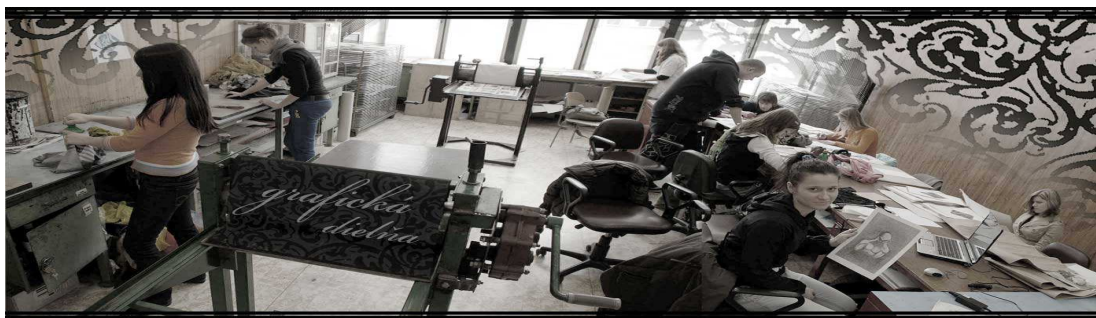
OBSAH

ÚVOD	2
1. TEORETICKÁ ČASŤ: PEDAGÓG - UMELEC - SPROSTREDKOVATEĽ.....	3
1.1 KTO JE PEDAGÓG, AKO SA STÁVA SPROSTREDKOVATEĽOM?.....	3
1.2 PEDAGÓG – UMELEC (môže učiť pedagóg - umelec ak sám netvorí?).....	4
1.3 AKO PREBIEHA VÝUČBA POD DOHĽADOM PEDAGÓGA – UMEĽCA.....	5
(ako by malo prebiehať vyučovanie).....	5
1.4 ARTETERAPIA A JEJ VPLYV; VÝTVARNÝ VÝRAZ	6
1.5 ARTEFILETIKA	8
1.6 VPLYV UMENIA NA ČLOVEKA.....	10
1.7 MOTIVÁCIA A JEJ VPLYV NA ŽIAKA	13
2. SYMBOLY VO VÝTVARNOM PREJAVE	14
2.1 SYMBOLY A KÓDY	14
2.2 SYMBOL, ZNAK, OBRAZ.....	15
3. ROLA SUBJEKTU UMENIA V POŇATÍ OSOBNOSTI UMEĽCA	19
3.1 SUBJEKTÍVNY SVET DIVÁKA DO SVETA OBJEKTÍVNEHO	19
3.2 INTERSUBJEKTIVITA	19
4. DIDAKTICKÁ ČASŤ.....	21
4.1 ANALÝZA PROJEKTU, ANALÝZA PRÁČ.....	21
4.2 DIDAKTICKÝ PROJEKT (APLIKÁCIA)	21
5. PRAKTICKÁ ČASŤ.....	29
ZÁVER.....	30
ZHRNUTIE.....	31
POUŽITÁ A CITOVANÁ LITERATÚRA	32
PRÍLOHY.....	34

ÚVOD

Hlavným zdrojom inšpirácie a východiskom pre tému diplomovej práce sa stala arteterapia a artefiletika. Dôvodom bola potreba neustále sa vyvíjať, tvoriť, rozmýšľať, neustále niečo zachytávať, zobrazovať svoje myšlienky, pocity a zážitky cez pohľady, obrazy, ktoré komunikujú nielen s tvorcom samotným ale dávajú priestor k nahliadnutiu iným. Človek stále hľadá nové spôsoby ako rozvíjať obrazotvornosť, snaží sa o zachytávanie zážitkov, vlastných skúseností, stavov. Výtvarná tvorba sa snaží obohatiť ľudí o vnímavosť, hru, fantáziu, predstavivosť, oddych, aby sa dokázali odpútať od stereotypov. Autorka rieši vzťah pedagóg – žiak – sprostredkovateľ – umelec, ako by malo prebiehať vyučovanie pod dohľadom pedagóga/umelca, vplyv umenia na človeka, dôležitosť motivácie, symboly vo výtvarnom prejave, rola subjektu umenia v poňatí osobnosti umelca, subjektivita a intersubjektivita.

Ako spôsob vyjadrenia v didaktickej časti si autorka vybrala maľbu, cez ktorú dáva priestor na sebvýjadrenie, sebapoznanie. Dáva možnosť vlastnej realizácie žiakov, dorozumievania prostredníctvom farby, cez zážitky, emócie. Rieši priestor cez vlastné videnie. Výtvarným zámerom je rozvoj výtvarných, schopností a skúseností. V praktickej časti autorka realizuje happening, ako obhajobu svojej diplomovej práce.

[6]

1. TEORETICKÁ ČASŤ: PEDAGÓG - UMELEC - SPROSTREDKOVATEĽ

1.1 KTO JE PEDAGÓG, AKO SA STÁVA SPROSTREDKOVATEĽOM?

Pedagóg je človek, ktorý *vplýva na činnosť a myslenie druhých* (žiakov, študentov). Nie je len *podnetným radcom* ale stáva sa *spprostredkovateľom*. Sprostredkováva žiakom nielen vedomosti, zručnosti a schopnosti, ale hlavne prináša *nové estetické hodnoty, zážitky*. Najdôležitejším *nástrojom umelca - pedagóga* je jeho *osobnosť*, ktorá by mala byť dostatočne kreatívna, citlivá, bohatá a originálna, aby zdolávala každodennú rutinu.

Cieľom výtvarnej edukácie nie je umelecké dielo, ide skôr o cestu poznania, komunikácie a procesu učenia. Aj keď výsledný artefakt je významný pre tvorcu samotného, nehodnotí sa z estetického hľadiska, dôležitý je proces tvorby, obsah a výpovedná hodnota.

Výtvarná tvorba obohacuje tvorivosť, posilňuje sústredenie, vnímavosť, sebavyjadrenie, sebareflexiu, vizuálne a verbálne usporiadanie zážitkov, uvoľnenie, nadhľad a pôsobí na dušu. Tvorivé dielne sú zamerané predovšetkým na zážitok z tvorby, experimentovanie s rôznymi materiálmi a výtvarnými postupmi. *Dôraz kladieme na vzájomné prežívanie tvorivej atmosféry s ostatnými a na intenzívne prežívanie času stráveného zahĺbením sa do procesu tvorby*. Výtvarnú tvorivosť žiakov môžeme ovplyvňovať a rozvíjať estetickými zážitkami, najviac na ňu vplýva prostredie, v ktorom jedinec tvorí, skupina, ktorá jedinca obklopuje a ovplyvňuje, ale aj momentálny stav, v ktorom sa práve jedinec nachádza.

Výtvarná tvorba využíva výtvarné umenie ako prostriedok k osobnému vyjadreniu v rámci komunikácie, skôr ako by sa snažila o esteticky uspokojivé výsledné produkty, posudzované vonkajšími merítkami. Výtvarný výrazový prostriedok je dostupný každému, nie len tým výtvarne nadaným a tzv. „*vyvoleným*“. *Cieľom výtvarného skúmania môže byť vyjadrenie svojich vlastných emócií prostredníctvom zážitku cez farbu (napr. maľba) a komunikácia medzi dielom a človekom; použitie*

výtvarného umenia ako prostriedku osobnej komunikácie. Môže ísť o terapeutickú skúsenosť s využívaním výtvarného umenia, o jeho prehĺbenie a rozšírenie si znalostí.

Pedagóg je v celom výchovne vzdelávacom procese činiteľom, ktorý nesie *spoločenskú zodpovednosť za účinnosť a úspešnosť*. Je *iniciátorom i organizátorom* a súčasne *hodnotí dosahované výsledky*. Koncipuje obsah výchovne - vzdelávacej činnosti. Tiež rozhoduje o vhodných prostriedkoch, formách a metódach, ktoré pôsobia na individuálne zvláštnosti žiakov.

Pedagóg – umelec sa stáva *sprostredkovateľom vďaka svojej odbornej spôsobilosti*. Sprostredkováva žiakom teoretické znalosti, praktické skúsenosti a schopnosti motivačné, organizačné, rétorické, komunikatívne, didaktické a kreatívne. *Výsledkom učenia sú vedomosti o danej problematike, zručnosti, postoje, hodnoty, záujmy a potenciál*. Základom úspešného učenia sú schopnosti, motivácia, vôľa, umenie učiť sa, racionálne využívanie času a osobnosť vzdelávateľa.

1.2 PEDAGÓG – UMELEC (môže učiť pedagóg - umelec ak sám netvorí?)

Pedagóg – umelec by mal byť spôsobilý riadiť vyučovací proces, čiže je preňho potrebná odborná zdatnosť, zručnosti, skúsenosti, zodpovedný prístup k práci. **Mal by vedieť:**

- ✓ *plánovať vzdelávanie* - to znamená vytyčovať ciele, určovať obsah, voliť správne didaktické pomôcky
- ✓ *organizovať vyučovanie*: určovať formy, metódy, pripravovať didaktické pomôcky, študijné materiály, písomnú prípravu, rozvrhovať čas, zorganizovať priestor (usporiadanie)
- ✓ *riadiť a kontrolovať (regulovať) vyučovanie*, zahŕňa: riadenie činností, aplikácie, aktivity, emocionálne pôsobenie, vzájomná interakcia a komunikácia, hodnotenie.

Pedagóg – umelec môže učiť i keď sám netvorí, aj keď je lepšie, ak sa vlastnej tvorbe venuje. Vie sa viac vcítiť do role žiaka, pretože sa môže stretnúť s podobnými problémami a dokáže poradiť lepšie v danej problematike, nakoľko sa jej sám venuje.

Žiak by mal cítiť podporu a motiváciu od pedagóga, aby našiel jednak sám seba vo výtvarnom hľadaní, a jednak začal tvoriť samostatne na svojom sebarozvoji, sebazoznaní, zlepšoval svoje kvality, koordináciu, výtvarný švih, fantáziu, predstavivosť a vedel ju využiť vo svoj prospech v ďalšom živote. Preto pedagóg – umelec má náročnú úlohu pripraviť študentov na realitu a pritom naučiť tvoriť, vytvárať, rozvíjať osobnosť a pomôcť im, aby si našli vlastnú cestu, ktorou sa budú uberať, ktorá im pomôže nájsť pokoj, lásku, uvoľnenosť a kreatívne myslenie.

„Výtvarné umenie je cesta. Každý kto sa jej dotkne, poznačí ho.“ Každý by mal mať šancu voľne tvoriť, byť vzdelaný v sfére umenia. Pretože aj to sú dejiny, ktoré si vytvárame sami. Tým, že sa učíme vnímať priestor, farbu, plochu, bod, dokážeme sa na veci pozerat' inak, vnímať ich inak, nielenže náš mozog inak vníma a pozoruje ale dokáže aj vytvárať umelecké diela, ak nie hodnotné pre spoločnosť pre jedinca určite.

1.3 AKO PREBIEHA VÝUČBA POD DOHĽADOM PEDAGÓGA – UMELECA

(ako by malo prebiehať vyučovanie)

Vyučovanie je forma, prostredníctvom ktorej sa uskutočňuje vzdelávanie spolu s výchovným pôsobením. Vo vyučovaní sa najväčší dôraz kladie na vzdelávanie, ale plnohodnotné je len vtedy, keď sa spája s výchovou.

Vyučovanie je tiež činnosť učiteľa, ktorá smeruje k žiakovi a k jeho učeniu. Z didaktického hľadiska je vyučovanie procesom sprostredkovania, predkladania poznatkov, upevňovania a zdokonaľovania vedomostí a zručností, rozvíjajú sa ním motívy, potreby a záujmy žiaka, pričom sa rozvíja celá osobnosť.

Vyučovanie by malo prebiehať pokojne, dynamicky. Mali by byť použité vhodné didaktické pomôcky.

Spätná väzba vo vyučovaní je tiež veľmi dôležitá, žiaci by sa mali veľa pýtať, a vyučujúci by mal poskytnúť mnoho podnetov k tvorivému prostrediu. Poskytnúť vhodnú literatúru (ide o sprostredkovanie diel, zážitok z vnímania a základná orientácia v dejinách umenia), vedieť motivovať žiakov, aby boli schopní tvoriť aj samostatne bez

dohľadu a s presvedčením, a s chuťou púšťať sa stále do nových tvorivých, kreatívnych vecí. Je to výchovno – vzdelávací proces, v ktorom sa rozvíja osobnosť žiaka prostredníctvom osvojovania estetických zážitkov zo zážitkami vlastnými. Výtvarná výchova by mala rozvíjať u žiaka vnímanie, prežívanie, ale i poznanie; utvárať a rozvíjať manuálne zručnosti.

Tvorivé vyučovanie nabáda žiaka na vlastnú tvorivosť a vyžaduje zapojiť do procesu celú osobnosť žiaka, jeho pozornosť, skúsenosti, inteligenciu, obrazotvornosť a emócie. Neustále sa v študijnej literatúre pedagogiky a psychológie hovorí o efektívnom vzdelávaní. Nezaobíde sa to však bez neustáleho hľadania nových, tvorivých ciest ako stimulovať aktivitu žiaka, samostatný zodpovedný prístup k sebe i k okolitému svetu.

Pedagóg by mal mať neustále prehľad o dianí vo svete (hlavne v umeleckom), sledovať trendy, chodiť na výstavy, vernisáže, stretávať sa s výtvarníkmi, vymýšľať stále nové projekty a témy, ktoré môžu byť zaujímavé pre žiakov, aby sa vyučovanie nestalo stereotypným a nudným miestom.

1.4 ARTETERAPIA A JEJ VPLYV; VÝTVARNÝ VÝRAZ

Arteterapia - terapia prostredníctvom umenia využíva k svojmu liečebnému pôsobeniu výtvarné aktivity ako kreslenie, maľovanie a modelovanie. Výtvarný prejav je pokladaný za jednu z ciest k uvoľneniu tvorivosti, prežitkov, osobnostných vlastností a postojov k svetu, k sebe samému, k iným. Výtvarná činnosť odpútava od „zlých“ myšlienok, stavov, pocitov a podporuje zdravý rast osobnosti, podnecuje „chuť žiť“. V arteterapii nezáleží na estetickej hodnote výtvoru.

Výtvarná produkcia sa stáva prostriedkom výpovede, ktorú by inak človek nedokázal vyjadriť slovami, je teda prostriedkom komunikácie a okrem toho je významným prostriedkom odreagovania mysle. Ide o vlastnú sebarealizáciu, vlastný „vnútorný svet“ fantázie, poznanie samého seba, premietanie myšlienok, citov, postojov, potrieb. **Výtvarný prejav** sa stáva prostriedkom objektívneho poznania a vlastného sebapoznania, je dôležitý a prirodzený ako napr. reč alebo hra.

Arteterapia môže byť individuálna aj skupinová. V skupinách sa po ukončení diskutuje o výtvoroch. Ostatní sa snažia uhádnuť, čo chcel tvorca určitého diela obrazne vyjadriť. *Do obrazu sa premietajú predstavy ostatných o autorovi* - stáva sa tak *médiom*. Ostatní ho vnímajú a hodnotia, pozorujú správanie, hovoria, čo si o ňom myslia. Snažia sa vcítiť do druhého. Do diskutovaného obrazu premietajú svoje vlastné problémy bez ohľadu na problémy autora obrazu. Výtvary sú teda vychádzajúcim materiálom pre ďalšiu činnosť.

Či už pre arteterapiu, alebo pre vyučovanie, je umelecký výtvarný prejav terapeutickým alebo vzdelávacím nástrojom žiaka, či klienta, ale nie umeleckým cieľom. Arteterapeut alebo učiteľ nemusí preto byť profesionálne výkonným umelcom, ale to neznamená, že by nemal mať do určitej miery umelecké dispozície, skúsenosti s materiálom, tvorbou, znalosti, mal by poznať kľúčové pojmy, ktoré by umožnili zachytiť a vystihnúť jedinečný charakter profesionálnosti. Jedným z najtypickejších je výtvarný výraz, výtvarný prejav, výtvarné vyjadrenie, výtvarný objekt a pod. V praxi a komunikácii tieto pojmy často využívame.

„Výtvarný výraz“ – slovo výtvarný sa označuje istá vlastnosť, ktorú pripisujeme výrazu, javu. Výtvarné kvality môžeme a nemusíme vo výraze objaviť. Jeho skutočnosť nie je človeku daná dopredu, ale je závislá na autorskom tvorivom úsilí“ (Arzenbacher 2004, s. 58).

„Presvedčivé dôkazy o tom ľahko môžeme nájsť v celých dejinách umenia. Napr. Duchampove ready-mades (sušiak na fľaše alebo pisoár), Pollockova gestická maľba atď. Úsilím týchto autorov sa výtvarné kvality prekvapivo ukázali i tam, kde by ich predtým málokto hľadal, a nakoniec sa presadili vo všeobecnom kultúrnom vedomí. Súčasne s tým zmenili ponímanie toho, čo je výtvarné, a tak nakoniec premenili i samotný spôsob vizuálneho vnímania a imaginácie“. (Vančát 2000, s. 109 – 122, Slavík 2001, s. 164 – 205).

Arteterapia, artefiletika sa zaoberajú zmyslovou, emocionálnou a zážitkovou stránkou výtvarného (umeleckého) výrazu, a tým by sa mala zaoberať aj *výtvarná výchova*. Pre väčšiu pútavosť, atraktivitu, prežitok, zamyslenie sa nad sebou samým a chuť tvoriť.

1.5 ARTEFILETIKA

Artefiletika je reflektívne, tvorivé a zážitkové poňatie vzdelávania a výchovy, ktoré vychádza z vizuálnej kultúry alebo iných expresívnych kultúrnych prejavov (dramatických, hudobných, tanečných) [3]. Je to tiež moderné poňatie výtvarnej výchovy, ktorá využíva niektoré prostriedky arteterapie. Je novou koncepciou tvorivosti, ktorá obohacuje a novým spôsobom rozvíja ako vo vzťahu k detskej osobnosti tak i vo vzťahoch výtvarnej kultúre. Hlásia sa k tzv. osobnostne orientovanej výchove, ktorá sa snaží rešpektovať prirodzené potreby dieťaťa a vytvárať čo najlepšie podmienky pre jeho individuálny rozvoj (Čerych a i. 1999 [3]).

Artefiletika je zložená z dvoch častí:

- ✓ odkazuje k arteterapii a k umeniu.
- ✓ filetický prístup vo výchove sa uplatňuje s rozhovorom o zážitkoch, ku ktorému sa vzťahuje výrazový prejav

Spôsob výtvarného vyjadrenia a techniky sú podriadené obsahovému zámeru – výtvarnému zážitku. Všíma si predovšetkým možnosti, ktoré výtvarné prostriedky poskytujú k vyjadreniu určitého vecného obsahu, zachytenia duševného stavu alebo k odreagovaniu vnútorného napätia. V tomto ohľade sa líši kresba od maľby, alebo plastickej tvorby. Zvláštne postavenie má akčná tvorba, ktorá dovoľuje zapojiť gestá a pohyb.

Fázy vyučovania v artefiletike:

- ✓ **Ladolamky** – slúžia k uvoľneniu a naladeniu pre budúcu výrazovú aktivitu, vedúci sa zúčastňuje ako radový člen.
- ✓ **Výrazová hra** – hlavná časť artefiletiky – zameranosť na sústredené vnímanie.
- ✓ **Reflexia** – expresívna interpretácia, reflektívny dialóg (dramatizácia žiackeho diela).
- ✓ **Uzatváracia aktivita** – má členov ukládať, pripraviť na dianie mimo artefiletiky.
- ✓ Dôležitý je tiež **KRUH BEZPEČIA**, ktorý sa vyznačuje bezpečnou sociálnou klímou, aby úprimnosť žiackych výpovedí nebola utlmená úzkosťou.

Predpoklady pre výučbu artefiletiky: (učiteľ)

- ✓ *osobnostná zrelosť*
- ✓ *skúsenosti zo zážitkovou pedagogikou*
- ✓ *vysoká miera sebareflexie*
- ✓ *osobná psychohygienu*

Výtvarná tvorba a fiktívny svet učia žiakov nielen umelecky vnímať a tvoriť ale tiež hovoriť o svojich zážitkoch z umeleckých aktivít.

Fiktívny svet je kultúrna a duševná konštrukcia, ktorá poskytuje zážitkový a výkladový rámec výrazovej hry. Inými slovami, bez predpokladu fiktívneho sveta (či už vedomého alebo nevedomého) aby sme výrazovú hru nemohli rozpoznávať a zažívať ako zvláštne zážitkové a poznávacie pole (dívať sa na obraz, film alebo počúvať hudbu - je cez niektoré podobnosti - preda len niečo iné než čítať návod na použitie umývačky riadu) a nemohli by sme ju významovo interpretovať ako súčasť určitého obsahového celku - diela (Slavík; Wawrosz; Elfmarková 2006, [3]).

Do fiktívneho sveta môžu žiaci vstúpiť len prostredníctvom zážitkov z výrazovej hry. Tadiaľ prenikajú do fiktívnych svetov umenia a nahliadajú do nich asi tak, ako Alenka do Krajiny za zrkadlom.

Žiadny zážitok sa úplne neopakuje ani u jedného človeka. A tiež zážitky rôznych ľudí nie sú rovnaké, i keby pochádzali zo spoločne prežitej situácie. Aj cez to sa ľudia o svojich zážitkoch dokážu porozprávať a na mnohých poznatkoch sa viac či menej zhodnú. Platí to i pre zážitky z umeleckej výrazovej hry a pre poznatky o fiktívnom svete.

Fiktívny svet umeleckého diela sa dá spoločne poznávať prostredníctvom reflektívnych rozhovorov o zážitkoch z výrazovej hry. V nich sa ľudia navzájom uisťujú, čo z ich zážitkov skutočne stojí za reč a môže byť zdrojom poučenia. [3]

Cieľom artefiletiky je kultúrne obohatenie žiakov (výtvarný zážitok), rozvoj socializácie, psychiky jedincov prostredníctvom umeleckých aktivít a zážitkovej pedagogiky. Tiež výchovné zhodnotenie výtvarných aktivít – vnútorný svet dieťaťa zo svetom spoločensko-kultúrnym.

Artefiletika sa sústreďuje na vzdelávanie, výrazovú kultiváciu a rozvoj umeleckej tvorivosti. P Bourdieu to zhrnul pod pojem: obohacovanie kultúrneho kapitálu [4].

Zložky vzdelávacieho procesu vo výtvarnej výchove:

- ✓ **výtvarný zážitok** – zdroj poznania, sebapoznania.
- ✓ **imaginácia** – obrazotvornosť, predstavivosť, fantázia (ovplyvňuje vnútorný a vonkajší svet žiaka).
- ✓ **dialóg** – kultúrne poznanie, porovnávanie zážitkov, reflexia

1.6 VPLYV UMENIA NA ČLOVEKA

Umenie sa stalo prirodzenou súčasťou potreby človeka neustále tvoriť, vyvíjať sa, rozvíjať už od dávna. Ide o *pôžitok z tvorby*, poznanie prostredníctvom komunikácie.

„*Umenie netvorí len maliar, ale spolu s ním i ten, kto sa na jeho obraz díva*“
Gombrich (Mikš, 2008, s. 43).

Umenie ako medziľudské dorozumievanie, komunikácia, sebvýjadrenie, zobrazenie a estetické usporiadanie majú psychologický vplyv na človeka.

Psychológia umenia skúma umenie z hľadiska psychických činností - tvorby a vnímania. Psychické hľadisko možno charakterizovať ako zámerné na individuálnu reguláciu, príp. na riadenie týchto činností, prihliada sa taktiež k spoločenským, kultúrnym, spirituálnym súvislostiam ľudského života. (Kulka 2008, s. 38).

Funkcie umenia: funkcia vyjadrovania, zobrazovania a estetického formovania, a tiež funkcia *sebarealizácie, sebvýjadrenia, funkcia poznávacia a hodnotiacia*.
Vedľajšie funkcie – liečebná, reklamná, a i. Funkcia sa mení a dielo naberá funkciu inú.
Umelecké dielo má svoj život ako sám autor.

J. Kulka hovorí o funkciách biologických, psychologických, sociálnych, ekonomických, kultúrnych a duchovných.

„**Biologická funkcia umenia** sa prejavuje vo funkcii *stimulačnej (podnecovanie, zmyslových orgánov a rôznych psychických i fyzických procesov), vo fyziologickej relaxácii (uvoľnenie,) alebo naopak tonifikácia (napätie), v ovplyvňovaní rôznych fyziologických funkcií (biorytmy, obehový systém, zažívacia sústava atď.)*

Psychologické funkcie sú najbohatšie. Patrí sem funkcia *kognitívna (poznávacia), expresívna (vyjadrovacia), formatívna a výchovná, abreaktívna (uvoľnenie odreagovaním), emocionálne motivačné, psychoterapeutické (liečebné) a i.*

Sociálne funkcie umenia postihujú hlavne *ľudskú komunikáciu, potrebu sociálnej identifikácie človeka (potreba stotožniť sa s určitou skupinou, inštitúciou, národom), koordináciou spoločenských činností (tanec, pochod pracovná činnosť, šport, atď.)*“.
(Kulka 2008, s. 22 – 23).

Umeleckú tvorbu rozdeľujeme na dve oblasti:

- **na voľné umenie**
- **a úžitkové umenie**

Rozdiel je v účele, funkcii, cielei, ktorému majú slúžiť.

Účelom voľného umenia je **sebavyjadrenie** a estetická komunikácia umelca. Účelom úžitkového umenia je **slúžiť človeku v jeho praktickom živote**.

Primárna je praktická funkcia, ktorá sa podriaďuje esteticko – umeleckému riešeniu predmetu. Umelecké úžitkové dielo vstupuje do života ako vec, funkčný predmet, jeho komunikatívna stránka je druhotná. Voľné umelecké dielo je znakom, prostriedkom výpovede. Pri úžitkovom umení sa stretávajú dve hodnoty úžitková a estetická, pri voľnom umení je hodnota komunikačná a estetická (Kulka, 2008).

Umelecká tvorba je špecifická ľudská činnosť, prostredníctvom ktorej vznikajú umelecké diela vďaka stimulom tvorivého procesu a umeleckej osobnosti.

Hlavnou potrebou umeleckej tvorby je neustály rozvoj myšlienok, pocitov, zážitkov, cez ktoré komunikujú s divákom, taktiež vývoj človeka ako osobnosti, tvorivosť, fantázia, obrazotvornosť, ktoré obohacujú ľudí o vnímavosť, hru, predstavivosť, oddych, aby sa dokázali odpútať od stereotypov a mohli ponoriť svoju myseľ a vyjadriť stav svojej duše.

„Umenie, ako jedna z možností, kde sa dá slobodne prejavíť pocit, názor, postoj, idea limitovaného jedinca a možno aj celej skupiny, je činnosť, bez vymedzeného presného zmyslu. Zmysel môžeme hľadať, pýtať sa naň, ale nikdy definitívne s konečnou platnosťou odpovedať. Toto nám umožňuje postaviť sa do úlohy obdivovateľa, gondoliera, kazateľa, eskamotéra¹, vynálezca, virtuóza, demiurga², intelektuála, ale i primitíva s najťažšími atavizmami³.“ (Fila, E.; 1998)

¹ **eskamotér**- iluzionista, čarodejník, mág; kto manipuluje s argumentami; demagóg

² **demiurg** – tvorca, umelec, verejný zručný remeselník,

³ **atavizmus** – dedičnosť po dávnych predkoch, výskyt vlastností alebo znakov dávno predchádzajúcich generácií u potomkov

Umelecká tvorba väčšmi ako ktorákoľvek iná ľudská činnosť odhaľuje *neopakovateľnosť osobnostného videnia sveta*, svojbytnosť takých špecifických črt ako emocionálnosť, asociatívnosť myslenia, fantázia, intuícia, inšpirácia. *Tvorivý proces*, uskutočňovaný umelcom, dáva možnosť analyzovať *vrodené a nadobudnuté črty* umelcovho nadania, umelecký výsledok ako dialektiku individuálnej a kolektívnej skúsenosti, zložitosť prípadných vnútorných protirečení medzi stimulom, motívmi tvorivého procesu a jeho výsledkom.

Jeden z najzávažnejších dôvodov zložitosti teoretického skúmania umeleckej tvorby súvisí s tým, že umelecký proces je výrazne poznačený individuálnym štýlom. Tento štýl poznamenáva každú etapu umelcovej práce. Niektorí kladú dôraz na „*neočakávanosť*“, „*momentovosť*“ vzniku zámeru. Dostatočne známe sú aj fakty svojského „*odporcu*“ materiálu voči vôli a želaniu tvorcu. V takýchto prípadoch musí autor prekonať svoje „*ja*“ svoj vlastný pohyb obrazu, a sám sa musí podriadiť logike obrazu, ktorý vytvára. Na druhej strane existujú umelci, ktorí nepoznajú psychologické ťažkosti tvorby. *Tvorivý proces* je pre nich vždy prísne logický, dôsledný, poznačený postupnosťou a pracnosťou pohybu od zámeru k jeho realizácii. Takto je proces umeleckej tvorby na jednej strane spojený zo **súborom individuálnych psychologických zvláštností** práce každého jednotlivého umelca a zároveň v sebe obsahuje logiku vývinu tvorby *od vzniku zámeru po konečný výsledok*, nezávislú od osobnostných zvláštností.

Východiskovým momentom formovania zámeru je ***hlĺbka a všestrannosť umelcovho poznania objektívnej skutočnosti***, ktoré dávajú prakticky neobmedzené možnosti výberu. Umelec sa pri poznávaní skutočnosti pohybuje od živého nazerania k abstraktnému mysleniu.

Vytvorené dielo sa môže a nemusí podariť, môže byť geniálne alebo i priemerné. No nezávisle od jeho kvalitatívneho hodnotenia, v procese tvorby umelec predpokladá rozvinutie dialógu medzi sebou a divákom, obdarúva svoje dielo takým obsahom a súhrnom obrazov, logikou rozvrhnutia, hľadaním nových zaujímavých foriem, ktoré urobia umelcovo dielo ***autorským vyjadrením pochopiteľným pre obecenstvo***.

1.7 MOTIVÁCIA A JEJ VPLYV NA ŽIAKA

Motivácia je *vnútorná hnacia sila*, psychologický proces, pohnútka, aktivita organizmu, ktorá určuje zameranie, aktivuje ľudské správanie a určuje mu smer.

Motivácia pôsobí na človeka podvedome, ovplyvňuje jeho úspešnosť, ktorá ho ovplyvňuje tým, aby podával čo najlepšie výkony, za ktoré dostane odmenu vo forme uznania.

Ak je dieťa/žiak motivované/ý aj inými než len vizuálnymi podnetmi, prežíva činnosti intenzívnejšie ako normálne, vytvára uvoľnenú výtvarnú formu oproti strnulým tradičným schémam. Ide o nový spôsob zobrazovania *spojenie vizuality s haptikou, hudbou, dramatikou, invenciou* výtvarníka/pedagóga, experimentovanie s farbou, technikami, textúrou, štruktúrou. „*Predovšetkým je potrebné počítať s tou skutočnosťou, že dochádza k narušeniu hraníc medzi skoršími klasicky chápanými disciplínami: výtvarná, hudobná, literárno-dramatická a pohybová výchova a k posilneniu role tzv. primárnych psychických procesov pri vnímaní a tvorení*“.(Babyrádová, 2004, s. 104).

Motivácia je pre žiaka dôležitá, či už z hľadiska osobného alebo budúceho profesijného. Motiváciou môžeme žiaka ovplyvniť, či už prístupom k tvorbe, osobnou motiváciou, alebo akýmsi naštartovaním pre určitú činnosť. Keď je človek dostatočne motivovaný, spojí všetky svoje sily, energiu a vnútorné cítenie a prejaví ich vo svojej práci.

[6]

2. SYMBOLY VO VÝTVARNOM PREJAVE

2.1 SYMBOLY A KÓDY

Symboly vo výtvarnom prejave sa prejavujú ako komunikačné kódy. Samotný tvorca symbolov je človek (individuum), ktorý zaujme voči svojmu dielu určitý individuálny prístup, postoj a kóduje jeho obsah (podľa vlastného presvedčenia, životných postojov, vlastného videnia, cítenia, momentálnej situácie, charakteru osobnosti atď.).

„Kultúrne historický proces smeruje jednak k abstrakcii hodnôt vyjadrovaných pojmovým aparátom a jednak k zachytávaniu jednoty zo zmyslami vnímateľnými svetom. Medziľudská komunikácia nie je nikdy oddelená od reálneho sveta, odohráva sa vždy v určitom čase a priestore.“ (Babyrádová, 2004, s. 23)

Diela sú kódované v čase a priestore. Prostredníctvom znakov sa dá vyjadriť dojem z diela. Symboly sú tvorené, dešifrované, prijímané a využívané, vedome i podvedome.

„Pri odhaľovaní významov symbolu sa obsahové vrstvy dostávajú do pohybu a sú reflektované vo forme estetického súdu. Ak tento súd existuje vo verbálnej podobe, nemôže postihnúť všetky emocionálne odtiene prežitku. Podmienkou aktívneho prístupu k interpretácii symbolu v umení je vyvinutá schopnosť vnímania a myslenia, ktorú je možné najlepšie získať s priamej skúsenosti s vytváraním vlastných symbolov. Aktívna účasť dieťaťa na tvorbe symbolu môže byť počiatkom cesty k neskoršej interpretácii symbolov v umení.“ (Babyrádová, 2004, s. 24).

Symbolická činnosť podlieha vývojovým procesom človeka. Vlastným vývojom podnecuje svoj potenciál, kvality a rozvíja ich vo vlastný výtvarný výraz, ktorý sa môže uberať realistickým alebo abstraktným vyjadrením, či už slovne, písmom alebo obrazom.

„Symboly vytvárané už v dobách prehistorických sú bezprostredne späté s rytmom ľudského života a prežívaním sveta. Expresia (výraz) je v najpôvodnejších symboloch zašifrovaná celkom prirodzene, pretože súvisí s magicko-kultovnou funkciou symbolu. Expresia, ktorá je telesnosťou podmienená, priamo určuje životnosť symbolu. Zatiaľ čo

mímetický výraz je koncentrovaný na vonkajšie prejavy bytia človeka na tzv. reprodukciu videného, a tým viac je spätý s vnútorným svetom človeka“. (Babyrádová, 2004, s. 33).

Na detskom/žiackom umení by sme mali obdivovať hlavne jednoduchosť, schopnosť vyjadriť sa jednoduchými prostriedkami (tvar, farba, línia, perspektíva). Detská kresba/maľba je artikulovaná do symbolov, ktoré majú vo svojom vyjadrení vlastnú emocionálnu hodnotu. Symbol je základný intuitívny vyjadrovací prostriedok, ktorý sa rozvíja vizuálnymi skúsenosťami. Sila symbolického obrazu nie je nahraditeľná rečou, pretože sama matéria vytvára taký silný emocionálny dojem, že je vizuálne nenahraditeľná. Nie je ľahké rozlúštiť symboly vo výtvarnom prejave, ide o neustále odhaľovanie a zaoberanie sa odkazmi na určité asociácie ktoré v nás vyvolávajú obrazy žiakov. Dôležitá je tiež harmónia, súznenie, vyváženie vo výtvarných prácach, či už ide o grafickú, plastickú alebo maliarsku prácu.

Tvorivosť prichádza aj cez sny, fantáziu, predstavy, ktoré sú usadené v našom vnútri. *„Vzdelaný človek má k dispozícii množstvo vnútorných obrazov, ktoré v prípade potreby môže vyvolať do vedomia. Vnútorné obrazy sú nielen podstatou nášho vzdelania, ale i celej našej kultúry. Kult, ktorý je základom kultúry, vychádza z rituálov a tie sú závislé na symboloch. Symboly nie sú nič iné než praobrazy duše, ktoré sú vždy vo vnútri a len výnimočne bývajú niektorými ľuďmi manifestované navonok. V psychoterapii sa stále množia dôkazy o schopnosti vnútorných obrazov pôsobiť až na rovinu telesných štruktúr.“* (Dahlke, R., 1994)

2.2 SYMBOL, ZNAK, OBRAZ

Pre skúmanie podstaty prác je potrebné si uvedomiť mentálny vývoj žiakov/detskú osobnosť. Výtvarný prejav a inteligencia jedinca hrajú dôležitú úlohu v dekodifikácii jazyka. Inteligencia videnia, ruka a oko sú dôležité pre rozvoj inteligencie – obrazové a logické myslenie.

„...výtvarnému znaku môže symbolický priestor s imaginatívnym priestorom splyvať, napr. vtedy keď archetypický význam symbolu iniciuje samotnú imagináciu

(domýšľanie neznámych priestorov a figúr. Zatiaľ čo dáta symbolického priestoru sú hierarchizované.“ (Babyrádová 2004, s. 54).

„Častým výrazom túžby dieťaťa po komunikácii prostredníctvom znakov je jeho záľuba v kreslení fiktívneho písma (ikonická znakovosť v predškolskom veku). Plocha je spravidla pokrytá dynamickými líniami najrôznejších smerov. Stáva sa, že ich zoskupenie vyvoláva asociáciu tvarov predmetov alebo dokonca symbolickú víziu. Línie bývajú rytmizované, takže ich kompozícia má charakter arabesky. Ničím nerušená organizácia priestoru v detskej kresbe má veľa spoločného s kompozičnými princípmi výtvarného diela“. (Babyrádová, 2004, s. 54).

Podľa Ingrid Riedel (2002, s. 15) *sú obrazy také výtvary, v ktorých sa vyjadruje symbolizujúci výrazový potenciál našej psyché. Obrazy patria k prvým výtvorom dieťaťa, na nich sa osvedčuje a prežíva svoju schopnosť tvorby. Reč obrazov je prapôvodným a najrannejším ľudským jazykom. Skôr než začneme rozprávať naša komunikácia prebieha vo forme zvukov a obrazov. Obrazy maľujeme nevedome, môžu nám pomôcť v úzkostných stavoch, depresii, či v smútku. Maľujeme i z radosti, pretože máme chuť tvoriť, hrať sa, experimentovať, byť v harmónii tela i duše.*

Umelecké obrazy môžu byť veľkými orientačnými bodmi ľudskej duše, vytvorenými z kolektívneho nevedomia, symboly náboženských i sociokultúrnych postojov a hodnotenie tej ktorej doby. Takými orientačnými bodmi môžu byť a vždy znovu sa nimi stávajú, kedykoľvek ich dokážeme vnímať a čítať (Riedel, 2002, s. 15).

Obraz má svoje spomienky, túžby, pamäte a utópie tak ako človek. Časom sa mení, prežíva, púta, má svoju vlastnú duchovnú hodnotu. Obrazy ako symboly sú silnejšie svojou skúsenosťou, emocionalitou videného, svojou obsahovosťou, bezpečím, pokojom a harmóniou. Z diela by mala vyžarovať určitá emócia, výraz, harmónia, aj keď na prvý pohľad stvára chaos. Obraz by mal byť **vyslobodením zo sveta reality**, zahĺbením sa do vlastnej energie prostredníctvom farby. Táto energia by mala byť čerpaná z nášho vnútra aby preniesla ľudské psyché na podklad a vytvorila z nej meditačný obraz, zasiahnutý liečbou nás samotných. Podobne silné zážitky nám môžu sprostredkovať spontánne výtvary, ktoré na nás pôsobia ako arteterapia. Cieľom autorkinej diplomovej práce je vtiahnutie diváka do výtvarného procesu. Prostredníctvom hudby, farieb zahĺbenie sa do vlastného vnútra a vytvorenie pokoja v duši.

Nie každé dielo ktoré je vytvorené sa stáva spoločensky uznávané. Pre ľudí, ktorý sa na tieto obrazy pozerajú chcú im rozumieť a preto je potrebné aby zapájali svoju energiu, lásku a čas do výtvarnej práce.

Ak sa dívame na obraz je dôležité rešpektovať vyžarovanie obrazu, vnímať ho, počítať s ním. I keby to malo v prvej chvíli skôr negatívne vyžarovanie, prinajmenšom z nášeho subjektívneho pohľadu je dôležité ho vnímať už preto aby sme voči obrazu v niektorých prípadoch mohli získať odstup (Riedel, 2002, s. 20).

Ingrid Riedel (2002, s. 21) hovorí, že od každého symbolu či už je to prírodný symbol alebo je to symbol sprostredkovaný snom či imagináciou má konkrétne-materiálnu podobu, či už vznikla spontánne alebo za ním stojí estetický zmysel a cit pre umenie. Obraz predstavuje symbol všetkými vyjadrenými aspektami, pretože len z tejto jeho vlastnej podoby je možné odvodiť výpovednú hodnotu obrazu, jeho jazyk. Nejde len o tému, symboliku objektov, ktoré obraz obsahuje, ale výslovne o svojbytný jazyk výtvarných prostriedkov, výrazových médií (farbu, tvar, proporcie, usporiadanie priestoru) a o to, ako sú použité v tom ktorom obraze a vytvárajú v ňom určitú práve takú, a nie inú kompozíciu.

Sen sa stáva rozprávkou, rozprávkou bez slov, historkou, ktorá sa v detskom obraze otvára vo forme názorného myslenia, zároveň ako obraz, a zároveň ako symbol.
Max Kläger.

Grafický symbol je pre žiaka/dieťa najprirodzenejšou prezentáciou samého seba, jeho prvá skúsenosť zo svetom v rámci komunikácie. Je prirodzený ľudský prejav, ktorý podlieha vplyvu spoločnosti.

„Pod pojmom skutočný symbol chápeme grafický morfém objavujúci sa vo všetkých štádiách detského výtvarného prejavu v najrôznejších morfológických premenách v závislosti na stupni grafického vyjadrovania. Pričom za najzaujímavejšie tvaroslovie detského symbolu, je príbuzné tvaroslovie výtvarného umenia moderny, pokladáme tvaroslovie detských kresieb a malieb. Morfológia (tvaroslovie) detského výtvarného prejavu býva často analyzovaná z pohľadu dospelého (rodič, pedagóg, psychológ, výtvarník) len s prihliadnutím k tomu, či morfológická štruktúra detských výtvarných prejavov spĺňa ideálne nároky popisované ako žiaduce na tom či onom stupni

psychického vývoja dieťaťa. Pri skúmaní výskytu symbolu v detskej výtvarnej tvorbe sa ponúka prístup ďaleko zodpovednejší, spočívajúci na hlbšom pohľade na celú oblasť detskej kreativity“. (Babyrádová, 2004, s. 56).

Geometrické obrazce detí môžu byť tiež pomenované ako symboly, takisto sa berie do úvahy bod, línia, plocha, farba, perspektíva, logické usporiadanie, prírodné tvary – ako špirála, elipsa, kruh; iné - kríž, štvorec, obdĺžnik, archetyp labyrintu, organická symetria. Žiaci vytvárajú hlavne v mladšom veku intuitívne pociťovaný vlastný svet, vkladajú ho do symbolov ich vlastných - vnútorný sebaobraz. „*Pri takomto spôsobe práce predpokladáme, že pri dieťati dochádza k stálemu prelinaniu vizuálnych, sluchových, haptických pôžitkov, je vyvolaný stav akéhosi zbystrenia zmyslov a celkovej otvorenosti. Tento spôsob práce býva inšpirovaný technikami meditácie. Pri práci s dieťaťom nemusíme na dosiahnutie stavu otvorenosti vynaložiť toľko úsilia ako napríklad pri práci so študentami alebo s dospelými účastníkmi výtvarného kurzu. Svet dieťaťa je dynamickejší a hranice jeho vnímania sú prístupnejšie novým podnetom. Dieťa sa na rozdiel od dospelého nedokáže riadne koncentrovať, ale pri motívoch, ktoré majú v symbolickom utváraní výtvarnej práce zásadný význam, zotrváva pomerne z vlastnej vôle pomerne dlhú dobu. Jeho myslenie nie je natoľko zaťažené pojmovosťou a logikou, dieťa nerobí veci tak, ako sa majú robiť, ale robia svoj obraz alebo plastiku tak, ako ju cíti“.* (Babyrádová, 2004, s. 104).

[6]

3. ROLA SUBJEKTU UMENIA V POŇATÍ OSOBNOSTI UMEĽCA

3.1 SUBJEKTÍVNY SVET DIVÁKA DO SVETA OBJEKTÍVNEHO

Subjektívne vnemy prijímané prostredníctvom vedomostí a skúseností sú dôležité pre vznik diela. Vôľa, zodpovednosť voči vzniku, uvedomenie si dôležitosti prínosu, poslania, myšlienky, či už pre spoločnosť alebo pre jedinca sú dôležitou súčasťou. Vytvárajú vlastnú identitu autora. Je potrebné si tiež uvedomiť, že umenie, výtvarná činnosť podmieňuje autora k prekonávaniu seba samého, aby mohol napredovať prostredníctvom vlastného zánietenia, motivácie.

Hodnotu umeleckého diela možno zmerať svojou originalitou, myšlienkovou novosťou v rámci techniky, nápaditosti, kreativity, racionálneho uvažovania spojeného s vnútorným prežívaním autora. Myšlienková výpoveď ako aktuálna spoveď môže byť hodnotná nielen pre zdravie umelca, ale i pre prínos spoločnosti, čím účinnejšie je viditeľná, čitateľná, tým s väčšou atraktivitou je vnímaná.

Prirodzenou schopnosťou človeka je vnímať verbálne i neverbálne impulzy, ktoré sa ukladajú do vedomia, podvedomia a vyvolávajú určité pocity, ktoré na nás pôsobia určitým dojmom.

Vnímanie významov, kódov, myšlienkových pochodov skrytých pod povrchom nás núti rozmyšľať o druhých i o nás samotných, o našom živote, prežívaní. Prekročením týchto hraníc nás naše nahliadanie na veci, posúva napred. Komunikácia s divákom má nosný význam pre pochopenie viditeľného so silou predstavivosti umelca.

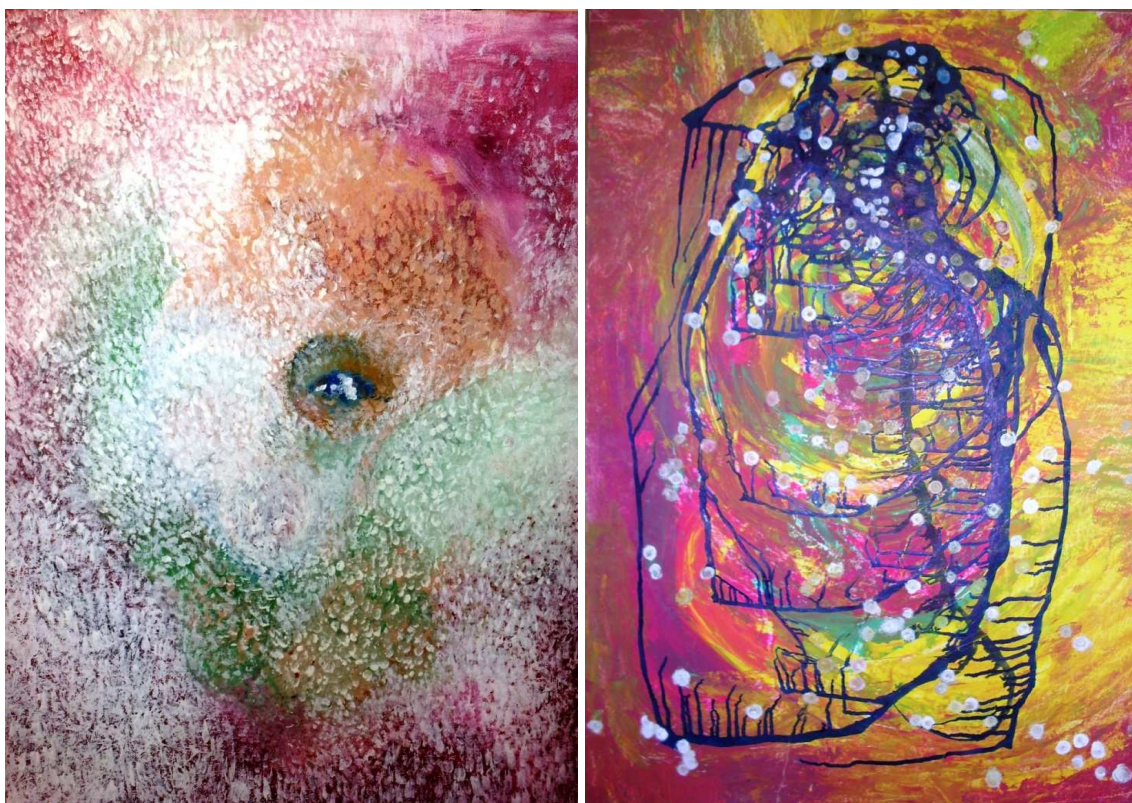
3.2 INTERSUBJEKTIVITA

Intersubjektivita je to, čo je spoločné mnohým subjektom, čo však neexistuje objektívne mimo nich, ale v nich, ich prostredníctvom.

Intersubjektivita predpokladá situáciu viacerých divákov rovnako rozpoznateľných a zrozumiteľných pre jedného, napríklad: dohodnutie sa na tom, ako vnímame niečo, ako sa to tvorí, a čo to znamená.

Inter – (*lat. medzi*). „Subjektívny“ – *týkajúci sa subjektu, osobný, vlastný pocit, vnútorný jednostranný postoj, názor, predstava.*

Na druhú stranu intersubjektivity, ale aj objektivity – rozlíšenie: objektívne fakty sú preukázateľné priamo, bez ohľadu na podmienky. Poňatie intersubjektivity zohráva úlohu pri rozhodovaní. Je potrebné zdôrazniť, že s niektorými problémami, bude lepšie zaobchádzať vtedy, ak osoby a ich názory sú považované za medzivzťahové. Niekoľko ľudí s rovnakým prístupom.

(Vnútorná realita, I. Majorová,)

Maľba na doske, *plátno*; (2010), 50 x 65cm

Maľba na doske, *tempera/tuš*; (2010), 120 x 75cm

4. DIDAKTICKÁ ČASŤ

4.1 ANALÝZA PROJEKTU, ANALÝZA PRÁC

Didaktický projekt vnútorná realita je zameraný na poznanie žiakového psyché. Podľa Carla Gustava Junga je osobnosť človeka zložená z viacerých vrstiev, ktoré pôsobia na troch úrovniach vedomia. Je to vedomie, osobné nevedomie a kolektívne nevedomie. Postupne sa vedomé a nevedomé vrstvy vedomia syntetizujú pomocou najdôležitejšieho archetypu v procese sebauskutočňovania.

Kolektívne nevedomie je zložené z praobrazov, archetypov, pochádzajúcich z našej pradávnej minulosti. Archetypy sú vrodené skúsenosti, praobrazy intuitívneho chápania sveta (smrť, zvierá, narodenie).

Pre výbere média autorka zvolila maľbu, pre jej tvárnosť, jednoduchosť, plasticitu a použitie farebného spektra.

Farba má psychologický, kultúrny a estetický kontext. Je dokázané, že farba a jej vplyv farebných kombinácií má vplyv na psychiku človeka.

Autorke v didaktickom projekte išlo o to, aby žiaci poznali sami seba, aspoň na chvíľu sa zastavili a pouvažovali nad sebou, nad tým čo majú v sebe, čo prežívajú, čo chcú v živote, a aby sa pokúsili nájsť pokoj vo svojej duši a možno aj smer ktorým sa chcú uberať ďalej.

4.2 DIDAKTICKÝ PROJEKT (APLIKÁCIA)

Cieľom skúmania didaktického projektu bolo vyjadrenie študentových emócií prostredníctvom zážitku cez farbu (maľba) a komunikáciu medzi dielom a človekom.

Gombrich v Umení a ilúzii sa odvoláva na jednu z najstarších úvah o interpretácii obrazových znázornení: *Apollónos bol novopythagorejský mudrc, ktorý v prvom storočí po Kristovi cestoval po svete, kázal a robil zázraky. Vo voľnej chvíli viedol filozof so svojim učeníkom debatu, ktorá v mnohom pripomínala sokratovský dialóg: „Má maliarstvo nejakú cenu?“ pýta sa žiaka Apollónos. „A čo robí to umenie?*

„Mieša všetky možné farby,“ odpovedá učeň: „Tmavú modrú zo žabiou zelenou, belosť s čiernou, ryšavú červeň zo šedou.“

„A za akým účelom ho ľudia miešajú?“ pýta sa Apollónos „Iste nie pre nádheru farieb, ako keď sa maľujú ženy?“

„Pre napodobenie,“ odpovie Damis, aby mohli maľovať psa, koňa, človeka, lod' a vôbec, na čo slnko svieti...“

„Je teda maliarstvo napodobovaním, Damine?“ Zaujíma sa d'alej Apollónos.

„A čím iným“ odvetí žiak. „Keby nebolo napodobovaním, bude sa zdať smnešné, povie sa, že sa len farba nanáša.“

„Ale čo povieme o zjavoch, ktoré vidíme na nebi,“ pokračuje Apollónios, „keď mračná roztrhnú a tvoria podoby kentaurov, jeleňov, vlkov a koní? To niesú výtvary umenia napodobovacieho?“ Je teda boh maiarom, pýta sa učiteľ, ktorý sa len tak baví hrou a „maľuje tie veci ako deti v piesku?“

Potom sa obaja zhodnú, že tvary oblakov samy o sebe nič neznamenajú a vznikajú iba čírou náhodou. To len človek má od prírody sklon vidieť v náhodne zoskupených oblakoch tieto zvieratá. Neznamená to však, uzatvára Apollónos, „že existuje dvojaké umenie napodobovacie? Jedno spočíva v používaní rúk a mysli, ktorými tvoríme napodobeniny, a druhé vo vytváraní podôb v samotnej mysli.“

Napodobovací pud je podľa Apollóna ľudom vrozený, ale maliarstvo je umeleckou zručnosťou (Mikš, 2008, s. 45-46).

Pri realizácii projektu vnútornej reality chcela autorka študentom ukázať, že tvoriť sa dá aj cez svoje sebazpoznanie a sebaaprežívanie. Cieľom projektu vnútornej reality bolo zrealizovať predstavy žiakov o danej téme, vysvetliť ako sa dá pracovať aj netradične, ponúkna im vlastný pohľad na seba, na ich prežívanie, správanie a iný prístup k vlastnej tvorbe.

Išlo terapeutickú skúsenosť s využívaním výtvarného umenia (výtvarné umenie ako neverbálna komunikácia) a o jeho prehĺbenie a rozšírenie si znalostí (umenie pre umenie, pre zdravie človeka).

Študenti boli pracovití, kreatívni, snažili sa vytvoriť, čo najlepšie diela. Práca prebiehala samostatne. V triedach panovala príjemná pohodová atmosféra, ktorú vytvárala pozitívne klíma jednotlivých tried.

Obraz č. 1. : Autor: *Stanislav Krajčí*, formát A2, maľba na kartóne (tempera), 10/2010, téma: *Vnútorná realita*, názov diela: *Apple* (jablko).

Ikonografický rozbor: Obraz je v tvare obdĺžnika. V strede spodnej časti sa nachádza postava stojaca na jablku v hmle, ktorá sa chystá akurát skočiť. V pozadí, ktoré znázorňuje nebo, sú štyri tváre znázorňujúce štyri nálady ako štyri ročné obdobia. Na ľavej strane v hornej časti je dominantná modrá (môže signalizovať vnútro autora) so zamyslenou tvárou muža, ktorý sa pozerá v protiľahlom smere. Táto časť rozjasňuje celý obraz. Pod modrou časťou sa nachádza ďalšia tvár muža, ktorá svojím gestom vytvára pocit zamyslenia, temnosti, zachmúrenej nálady, ktorú podčiarkuje čierna farba. V pravej hornej časti sa nachádza mužský portrét tváre, je nižšie položený ako portrét na pravej strane. Svojou zvláštnosťou vytvára v divákovi pocit neprítomnosti, spirituality, smútku, zahalený do tmavej fialovej farby. Pod ním sa pozerá posledný štvrtý portrét muža, je to len časť tváre pozerajúca sa priamo na diváka, prostredie okolo portrétu je v teplých

tónoch jemnej červenej. Celý obraz je zahalený do hmly, ktorá môže signalizovať nejasnú budúcnosť autora.

Ústredným motívom/symbolom podľa názvu obrazu je jablko.

Ikonologický rozbor: Obraz pôsobí príjemne, harmonicky, i keď v určitých chvíľach vytvára pocit temna, zamyslenia, spirituality, akoby výtvarná práca vytvárala otáznik nad životom samotným. Autorova snaha vyjadriť svoj pocit z vlastného vnútra vniesla do práce dušu a to bolo zámerom projektu „*Vnútoraná realita*“.

Obraz č. 2. : Autor: **Milan Pleva**, formát A2, maľba na papieri (tempera), 10/2010, téma: ***Vnútoraná realita***, názov diela: ***Cyklus života***.

Ikonografický rozbor: Obraz je obdĺžnikového tvaru. Ústrednou časťou obrazu sa stáva biela postava s červeným dáždnikom, nachádza sa v strede obrazu, ktorá akoby sa prechádzala po kmeni stromu. Je znázornená v pohybe, zo zdvihnutou ľavou nohou vzad. Biela postava akoby sa blížila k svetlu, bielym dverám, má však na výber i dve ďalšie cesty. Jedna vedie do letnej búrky, pokrytej fialovo-čiernymi mračnami a druhá asociuje rozkvitnutú kvetmi posiatu lúku (aj keď sa tam nachádza viac hnedej ako zelenej farby), ktorá je umiestnená dole v pravom rohu. Pod kmeňom stromu je viditeľná modrá časť, ktorá môže symbolizovať jazero. Na ľavej dolnej strane obrazu akoby rástla jemne zelená tráva. Zo stromu na ľavej strane kvitnú ružové kvety so zelenými stonkami. V hornej časti sa nachádza zachmúrené hnedé nebo s fialovými mračnami, z ktorých vystreľuje biely blesk (zosobňuje nebezpečie, náročnosť). Od hornej časti je potečená hnedá farba, ktorá symbolizuje dážď. Pravá horná strana hýri sýtymi farbami: červenou, žltou,

ružovou, pod nimi sa nachádza hnedá kde sa vynárajú biele dvere ako vchod do nebeskej brány.

Ikonologický rozbor: Dielo pôsobí na diváka pozitívnym, mystickým, tajomným a zaujímavým dojmom. Obraz je harmonický a vytvára pocit cesty do budúcnosti. Postava (autor) má viacero možností, ale presne nevie, ktorou cestou sa bude uberať. Názov diela „Cyklus života“ vyvoláva otázku zmeny, premeny, opakovanie určitých zaužívaných ľudských stereotypov. Prípadne novosti – nová situácia, rozhodnutie v danej chvíli, plány do budúcnosti. Autor splnil danú tému projektu.

Obraz č. 3. : Autor: **Andrea Jakošová**, formát A2, maľba na dreve (tempera), 10/2010, téma: **Vnútoraná realita**, názov diela: **Fight in me** (Boj vo mne).

Ikonografický rozbor: Obraz je obdĺžnikového tvaru. Ústrednou postavou je biela ženská kostnatá figúra s rukami vbok, bez tváre (iba s dolnou čelusťou). Celý obraz je ponorený do modro-zelenej farby, na ľavej strane pred figúrou je prejasnená pozitívna časť, ako východ slnka medzi mrakmi, ktorá hrá žltó-oranžovo-bielemi farbami. V dolnej časti na ľavej strane kvitne ruža spolu s inými rastlinami, čo môže znázorňovať rast, rozvoj – či už mentálny alebo fyzický. Z hornej časti pred figúrou, skoro v strede diela, vysia dva talizmany, v jednom je znázornený muž (blízky človek, priateľ), v druhom sú popísané veci, ktoré sú pre autorku dôležité a tešia ju. Sú to: priatelia, slnko, láska, hudba atď. ženská postava je ponorená do tajomného pozadia, je biela s čiernou obrysou líniou, môže mať symbolický charakter. V ľavom hornom rohu sa nachádza šedý kríž, môže znázorňovať duševné utrpenie. Medzi krížom a postavou je umiestnená vnútorná

spoveď, písaná po anglicky. Za postavou sa tiahne modré pozadie, ktoré vyjadruje to čo už má autorka za sebou.

Ikonologický rozbor: Maľba vyjadruje duševný stav autorky, so starosťami a problémami, ktoré ju obklopujú. Vede svoj vlastný boj so sebou, komunikuje s divákom, vytvára svoj postoj, prežívanie a ponúka nahliadnutie do vnútra duše. Obraz je zaujímavý svojou záhadnosťou a súčasne je poznateľné, že autorka bojuje sama so sebou, interpretuje sa do vychudnutej postavy, rieši otázky seba, to ako vyzerá, ale i spoločnosť, ktorá ju obklopuje, ich reakcia na ňu. Obraz je akosi vnútornou spoveďou. Dielo vtáhuje diváka do obrazu, svojou neobyčajnosťou, originalitou, zaujímavosťou. Aj keď maľba nepôsobí príliš pozitívnym dojmom, vytvára príjemný pocit. Autorka splnila danú tému bravúrne, ponorila sa do seba, do svojich myšlienok a zvnútornené prežívanie vyjadrila vizuálne. Tým splnila didaktický projekt vnútorná realita.

Obraz č. 4. : Autor: *Matthew Jan Abrman*, formát A2, maľba na papieri (anilíniové farby), 10/2010, téma: *Vnútorná realita*, názov diela: *Pocity slnečného dňa*.

Ikonografický rozbor: Obraz je obdĺžnikového tvaru. Nefigurálna, abstraktná, expresívna maľba. Pozornosť pútajú dynamické ťahy štetca symbolizujúce prúd, život. Ťahy sú v horizontálnej rovine, menia farbu, v dolnej časti azúrovo modrá, žltá, zelená, modrá, ružová, modrá, ružová, zelená, žltá, ružová a modrá. Cez tieto pravidelne

premyslené ťahy sú roztrúsené malé kvapky, ktoré sa v niektorých miestach rozlievajú do dynamických „jazier“ v tmavomodrých a červených tónoch.

Ikonologický rozbor: Autorská maľba je spontánna, energická, plná dynamiky. Dielo pripomína Jacksona Pollocka, až na pastóznosť a hrubé nánosy farby, ktoré sú pre neho typické, keďže lial farbu na plátno.

Svojou pokojnosťou a energiou vytvára obraz pozitívnu náladu. Názov diela: *Pocity slnečného dňa* adekvátne vyjadrujú pocit z obrazu. Cieľom didaktického projektu bolo zahĺbenie sa do seba, vytrhnutie z každodennej rutiny, meditácia samého seba prostredníctvom farby. Autor sa síce nezamýšľal nad sebou samotným, ale svojou prácou prispel k téme vnútornej reality svojim vlastným videním, nadhľadom a emóciou, ktorá pôsobí na divákov prostredníctvom diela a tým splnil didaktický projekt.

Obraz č. 5. : Autor: **Filip Ciho**, formát A2, maľba na papieri, (tempera), 10/2010, téma: **Vnútoraná realita**, názov diela: **Bez názvu**.

Ikonografický rozbor: Obraz je obdĺžnikového tvaru. Nefigurálna, abstraktná expresívna maľba, ktorá vyjadruje vnútorný imaginárny svet autora. Vytvára asociáciu mesta, hradu s pohľadom na oranžové hviezdami posypané nebo. V dolnej časti sa nachádzajú hradby, ktoré sú modrej farby, preliate akousi bielo-oranžovo-zelenou polevou. Sýte oranžové nebo vytvára priestor s dotykom žltej farby. Na nebi sa nachádzajú energické škvrny (čierné, biele, modré, červené), ktoré vytvárajú ilúziu oblohy, vesmíru, padajúcich hviezd.

Ikonologický rozbor: Celková kompozícia diela je vyvážená, obraz je ukotvený a zobrazuje statickú animáciu duše autora. Dielo je zaujímavé svojou farebnosťou a imagináciou, ktorá akoby nás preniesla do iného sveta. Výtvarná práca nie je nijak zvlášť pomenovaná, autor nechcel ponúknuť možnosť pomenovania, aby si sám divák svojou fantáziou zdôvodnil a nazval obsah videného. Obraz je zaujímavou ukážkou vnútornej reality. Autor splnil didaktickú tému s nadhľadom.

[6]

5. PRAKTICKÁ ČASŤ

V praktickej časti sa autorka chce venovať happeningu, prepojením maľby a meditácie. Akcia – meditačné posedenie - bude prebiehať v svetlom tlmenej miestnosti za pomoci sviečok a vankúšov na sedenie. Súčasne sa účastníci zapoja maľovaním: určitej farby, pocitu, nálady v ktorej sa momentálne cítia, na výkresmi posiatu podlahu. V pozadí bude hrať meditačná hudba. Výtvarné práce žiakov (originály) z didaktického projektu „Vnútoraná realita“ budú rozmiestnené po miestnosti. Výsledkom praktickej časti je skupinová práca žiakov, fotografické záznamy autorkiných malieb a video z happeningu.

Cieľom autorkinej diplomovej práce je vtiahnutie diváka do výtvarného procesu. Prostredníctvom hudby, farieb zahĺbenie sa do vlastného vnútra.

Autorke ide o poznanie vlastnej duše. Zastavenie sa, útek pred každodennosťou, stereotypom, útek do seba, pokoj. Aby aspoň na chvíľu účastníci zastavili a pouvažovali nad sebou, nad tým čo majú v sebe, čo prežívajú, čo chcú v živote, a aby sa pokúsili nájsť mier vo svojej duši a možno aj smer, ktorým sa chcú uberať ďalej.

ZÁVER

V úvode sme si stanovili za cieľ skúmanie projektu „Vnútoraná realita“, ciele sa podarili naplniť s prekvapivým výsledkom.

V teoretickej časti práce sme sa snažili poskytnúť štruktúru a daný prehľad o problematike, o ktorú sa autorka zaujímala a zaoberala. V celom rozsahu práce pri skúmaní obsahu autorka pracovala z faktami z pedagogiky, psychológie, filozofie, teórie umenia. Čerpala i zo svojich skúseností a vlastných schopností a zručností.

Na základe požiadavky, ktorú sme si stanovili, že za kľúčové riešenia problému intersubjektívnej roviny medzi učiteľom a žiakom bola zvolená za inšpiráciu práve arteterapia a artefiletika, nám pomohla vyriešiť problém nasmerovania práce, a hlavne to akým spôsobom je možné naň nahliadať i v rámci psychológie.

Ďalej musíme priznať, že aj napriek snahe o objektívny prístup, celú prácu sprevádzala značná dávka subjektívnych pohľadov autorky. V spôsobe prepájania dvoch rôznych médií maľby, hudby (osobnej meditácie). Vo výskume procesu tvorby bolo zistené akú vysokú mieru majú žiaci v rámci vnímavosti, imaginácie, fantázie, výtvarného výrazu.

V podobe happeningu, v ktorom chce autorka dopovedať prežitú terapiu, je to o čo sa autorka snažila v celej práci (aké je dôležité byť súčasťou vnútornej reality priamo v procese tvorby) dať pocítiť prežitok a harmóniu tela i duše. Ide o podporu otvorenosti, rozmanitosti a flexibility vnímania hraníc toho, čo je možné v procese výtvarnej tvorby vytvoriť.

Záver, koniec, dokončenie, je to na Vás, ako to nazvete, nie je cieľom tvorby. A ak aj k nemu dôjde, už vôbec by nemal byť jej zmyslom ale práve začiatkom.

ZHRNUTIE

Predmetom diplomovej práce „Intersubjektívnej roviny vo vzťahu učiteľ – žiak v procese výtvarného vyjadrenia je výskum pôsobenia arteterapie a artefiletiky vo výtvarnej výchove, pohľadu tvorby diela a jeho interpretácie. Práca skúma tento faktor medzi východiskami psychológie, teórie umenia a filozofie..

Vo všetkých častiach práce: teoretickej, praktickej a aj didactickej sa práca snaží o priblíženie danej problematiky a tým poukazuje na posuny v chápaní výtvarnej interpretácie.

SUMMARY

Work subject “Inter - subjective level in relationship between teacher and student during the process of art creation” is an impact between arttherapy and artfiletic in art education from the view of work creation and interpretation.

The project is looking into this factor between psychology, art theory and philosophy sources.

In all parts of the work – theoretical, practical and didactic – the work makes effort in this problem and suggests improving on comprehending art understanding.

POUŽITÁ A CITOVANÁ LITERATÚRA

- ARZENBACHER, A. (2004) *Úvod do filosofie*. Praha : Portál, 2004.
- BABYRÁDOVÁ, H. (2007) *Nové proudy ve výtvarné výchově (škola muzejní pedagogiky 4)*, Olomouc: UP, 2007.
- BABYRÁDOVÁ, H. (2004) *Symbol v dětském výtvarném projevu*. Brno: Masarykova univerzita, 2004.
- BABYRÁDOVÁ, H. (2005) *Výtvarná dílna*. Triton, 2005.
- BALEKA, J. (1997) *Výtvarné umění, výkladový slovník (malířství, sochařství, grafika)*. Praha : Academia, 1997.
- BARTKO, D. (1975) *Moderná psychohygienu*, Bratislava: Vydavateľstvo OBZOR, 1975.
- BEDNAŘÍKOVÁ, I. (2006) *Kapitoly z andragogiky I., II.* Olomouc: Univerzita Palackého, 2006.
- BRUGGER, W. (2006) *Filozofický slovník*. Praha: Nakladatelství Naše Vojsko, 2006.
- DAHLKE, R. (1994) *Cesty do vlastního nitra, vedené meditace na cestě k sobě*, Mnichov: VOLVOX GLOBATOR, 1994.
- EXLER, P. (2007) *Kapitoly z artefietiky (škola muzejní pedagogiky 4)*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007.
- GERŽOVÁ, J. (1999) *Slovník svetového a slovenského výtvarného umenia druhej polovice 20. storočia*. Bratislava : Profil.1999.
- KALHOUS, Z.; OBST, O. a kol. (2002) *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002.
- KRATOCHVÍL, S. (1997) *Základy psychoterapie*. Praha : Portál, 1997.
- KULKA, J. (2008) *Psychologie umění*. Praha: Grada, 2008.
- LEVČUKOVÁ, T. L. (1980) *Psychoanalýza a umelecká tvorba, člověk a umenie*, Kyjev: Nakladateľstvo PRAVDA, 1980.
- LIEBMANN, M. (2005) *Skupinová arteterapie*. Praha : Portál, 2005.
- MIKŠ, F.: (2008) *GOMBRICH Tajemství obrazu a jazyk umění*. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal, 2008.
- PETTY, G. (2002) *Moderní vyučování*. Praha: Portál, 2002.
- RIEDEL, I. (2002) *Obrazy v terapii, umění a náboženství, Interpretace obrazů, z pohledu hlubinné psychologie*. Praha: Portál, 2002.
- ROESELOVÁ, V. (1997) *Řady a projekty ve výtvarné výchově*. Praha : Sarah, 1997.

- ROESELOVÁ, V. (2000) *Proudy ve výtvarné výchově*. Praha : Sarah, 2000.
- ROESELOVÁ, V. (2004) *Linie, barva a tvar ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 2004.
- SLAVÍK, J. (1999) *Hodnocení ve výtvarné výchově*. Praha: Portál, 1999.
- SLAVÍK, J. (1997) *Od výrazu k dialogu ve výchově (Artefiletika)*. Praha: Karolínium, 1997.
- SLAVÍK, J. (2001) *La pratique réflexive dans la formation des enseignants d'arts plastiques : phénomène pédagogique dans un contexte politique (expérience tcheque). Recherche et Formation : pour les professions de l' éducation*, 10, 2001.
- SLAVÍK, J. ; WAWROSZ, P. (2004) *Umění zážitku, zážitek umění (teorie a praxe artefiletiky). II díl*. Praha : Univerzita Karlova – Pedagogická fakulta 2004.
- SLAVÍKOVÁ, V. - SLAVÍK, J. - HAZUKOVÁ, H. (2000) *Výtvarné čarování - artefiletika pro předškoláky a mladší školáky*. Praha : Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, 2000.
- ŠICKOVÁ-FABRICI, J. (2008) *Základy arteterapie*. Praha: Portál, 2008.
- ŠTEFLOVÁ, J. (2003) *Jak si ZUŠ modelují svůj rámcový vzdělávací program*, 2003.
- VANČÁT, J. (2000) *Tvorba vizuálního zobrazení (gnoseologický a komunikační aspekt výtvarného umění ve výtvarné výchově)*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2000.
- VANČÁT, J. (2004) *Koncepce výtvarné výchovy v Rámcovém vzdělávacím programu ve vztahu k možnostem jejího rozvoje (príspevek na sympoziu České sekce INSEA)*. Plzeň, 2004.
- ZELINA, M. (1996) *Stratégie a metody rozvoja osobnosti dieťaťa*. Bratislava: IRIS, 1996

[1] <http://slovník.azet.sk/pravopis/slovník-sj/?q=subjekt%C3%ADvny> 30.3.2011

[2]<http://de.wikipedia.org/wiki/Intersubjektivit%C3%A4t&ei=L0STTtai0FoKXhQfguZyCDw&sa=X&oi=translate&ct=result&resnum=1&ved=0CCUQ7gEwAA&prev=/search%3Fq%3Dintersubjektiv%26hl%3Dsk%26biw%3D1366%26bih%3D547%26prmd%3Ddivns> 30.3.2011

[3] www.artefiletika.cz, <http://www.artefiletika.cz/modules/articles/article.php?id=9>

[4] www.sssbrno.cz/artefiletika 7. 11. 2010

[5] vitovec.wz.cz/vytvarka/Vytvarny%20vyraz.doc 25.01. 2011

[6] www.sustn.sk 20.10.2010

PRÍLOHY

Obraz č. 1:

Obraz č. 2:

Obraz č. 3:

Obraz č. 3: (detail)

Obraz č. 4:

Obraz č. 5:

Obraz č. 6:

Obraz č. 7:

Obraz č. 8:

Obraz č. 9:

Obraz č. 10:

Obraz č. 11:

Obraz č. 12

Obraz č. 13:

Obraz č. 14:

Obraz č. 15:

Didaktický projekt: fotodokumentácia:

ANOTACE

Jméno a příjmení:	IVANA MAJEROVÁ
Katedra:	VÝTVARNÉ VÝCHOVY
Vedoucí práce:	Doc. PaedDr. HANA BABYRÁDOVÁ, PhD.
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	INTERSUBJEKTIVNÍ ROVINA VE VZTAHU UČITEL - ŽÁK V PROCESU VÝTVARNÉHO VYJÁDŘENÍ
Název v angličtině:	INTER - SUBJECTIVE LEVEL IN RELATIONSHIP BETWEEN TEACHER AND STUDENT DURING THE PROCESS OF ART CREATION.
Anotace práce:	Práca teoreticko-praktického charakteru analyzuje procesy, ktoré sú súčasťou vyučovania a tiež vplyv motivácie na výkon žiakov. Dielo skúma vyjadrenie emócií študenta prostredníctvom zážitku cez farbu a komunikáciu medzi dielom a človekom. Autorka sa snaží o objasnenie momentálneho psyché žiaka, využitie vlastného potenciálu na jeho vyjadrenie prostredníctvom výtvarnej tvorby.
Klíčová slova:	intersubjektivita, subjektivita, pedagog, žák, motivace, vyučování, umění, arteterapie, symbol, kód, obraz, znak, malba, duša, výtvarný výraz, výtvarné vyjadrenie, happening, didaktika.
Anotace v angličtině:	The theoretical and practical state of the work is analyzing the teaching processes and motivation impact on pupil performance. This project is looking into student emotions through experience by means of color and communication between creation and human. The author is trying to clarify current pupil's psyche and to take the advantage of the own potentials by art creation for giving its notion
Klíčová slova v angličtině:	Inter-subjective, subjectiv, teacher, student, motivation, teaching, art, arttherapy, symbol, code, picture, character, painting, soul, creating expression, artistic opinion, happening, didactics
Přílohy vázané v práci:	20 studentských originálů, 2 autorské práce zaznamenané fotografii
Rozsah práce:	50 stran
Jazyk práce:	SLOVENŠTINA

